

SPENT

održavaju u Švicarskoj, Francuskoj, SAD, a neka se održavaju i u nas. Brigu o razvoju s. u svijetu vodi Međunarodni speleološki savez (UIS), a u nas Speleološki savez Jugoslavije.

Speleološki savez Jugoslavije, udruženje republičkih i pokrajinskih speleoloških društava, osn. 1954 u Postojni. Savez održava vezu i koordinira rad republičkih i pokrajinskih društava i zastupa jugosl. speleologiju u zemlji, inozemstvu i u UIS. Sjedište Saveza je u republici, odn. pokrajini, koja priprema nac. speleološki kongres.

Spengler Cup, hokej na ledu: međ. turnir, priređuje se svake god. od 1923, u Švicarskoj, u vrijeme božićnih i novogodišnjih praznika u organizaciji HC Davos; naziv je dobio po C. Spengleru (1860–1937) iz Davosa.

SPENS 81, skraćena za Svjetsko prvenstvo u stolnom tenisu, održano u Novom Sadu, 14–26. IV 1981.

SPENT, skraćena za Svetovno prvenstvo u namiznom tenisu (Svjetsko prvenstvo u stolnom tenisu), održano 15–25. IV 1965 u Ljubljani.

Spernjak, Bogdan (1904), nastavnik tjel. odgoja; sp. radnik, organizator tečajeva. Načelnik sok. društava u Vršcu. Vinkovcima i

Beogradu i sok. župa u tim mjestima i Osijeku. Član načelnništva Sokola Kraljevine Jugoslavije, organizator olimp. štafete kroz Jugoslaviju (1936) i član uprave Saveza nastavnika fizičkog vaspitanja Jugoslavije (1934–40). Od 1945 djeluje u organizacijama f.k., a od 1949 u mačevalačkim organizacijama Vojvodine, Srbije i federacije. Napisao: *Povest gimnastike i sokolstva*, Vinkovci 1928 i 1930; *Pregled starih sistema telesne kulture*, Beograd 1934; *Tiršov sistem telovežbe*, Beograd 1938; *Mačevanje u Vojvodini*, Novi Sad 1974. Dobitnik Majске nagrade SOFK Srbije (1971) i Nagrade "Jovan Mikić Spartak" SOFK Vojvodine (1971).

sphalristiké, naziv za engl. igru loptom, koju je po uzoru na starogrč. igru, 1873 oblikovao engl. major Walter Clopton Wingfield; preteča suvremenog tenisa. Engleski teniski savez postavio je u foajeu svojih prostorija Wingfieldovo poprsje s natpisom "Inventor of Lawn Tennis" (izumitelj tenisa).

Spieß, Adolf (1810–58), njem. gimnastički pedagog i osnivač šk. tje. odgoja. Uveo je grupne gimnastičke vježbe na brojenje i taktiranje, a posebno je usmjerio svoju djelatnost na šk. metodiku; nosilac je tjelovježbenog formalizma i uveo ocjenjivanje učenika iz tje. vježbanja.

spin (engl.) ① curling: vrtnja kamene ploče (stones) ulijevo ili udesno, koja nastaje pri njenom izbačanju; ② golf: ekscentričnim, odn. kosim udarcem uzrokovano okretanje loptice oko njenog težišta; loptica može imati bočnu zakrivljenju putanju (hook, slice), obušavajući ili uzlaznu (top-s., back-s.). S. utječe na način odskoka loptice i na dužinu i smjer njenog daljeg kotrljanja; ③ stolni tenis: bilo koja vrtnja, rotacija koja se daje loptici udarcem reketom; uobičajeni naziv za ofenzivnu rotaciju usmjerenu naprijed.

Spin, jugoslavenski stručni stolnoteniski časopis, izlazi tromjesečno u Zagrebu od 1976; izdavač Stolnoteniski savez Hrvatske, urednik: R. Hudetz.

spinaker, jedrenje: trbušasto ili polukuglasto jedro za jedrenje krmenim i polukrmenim vjetrom; podiže se u laganom i srednjem vjetru; izrađuje se od vrlo laganog, najčešće najlonskog platna; podiže se na vrh jarbola, u privjetrinu razapinje tangenom, a u zavjetrini pričeže škoticom spinakera.

Spinks, Leon (1953), profesionalni boksač SAD; prvak svijeta u teškoj kategoriji; naslov osvojio 15. II 1978 u borbi s Muhammad Alijem, a izgubio 9. VI 1979 u borbi s Larry Holmesom. Kao amaterski boksač prvi na OL 1976 u poluteškoj kategoriji.

spiral, umjetničko klizanje i kotaljkanje: element slobodnih sastava; stojeći na jednoj nozi, najčešće u stavu vage, trag klizača opisuje kružnice sve manjih polumjera. Kod parova s. se naziva i okretanje jednog partnera u stavu vage ili nekom drugom položaju oko drugog koji se okreće u mjestu.

spiral smrti, umjetničko klizanje, kotaljkanje: figura u slobodnim i obaveznim sastavima u natjecanju parova, nastala iz spirale koju je partnerica na jednoj nozi klizala, odn. vozila oko partnera. Partner okrećući se oko svoje osi povlači u krug partnericu koja je u horizontalnom položaju s jednom nogom na ledu, odn. površini kotaljkanja; s.s. se može izvoditi naprijed i natrag, van i unutra, može se skokom mijenjati smjer iz vožnje naprijed u vožnju natrag i obrnuto ili mijenjati noga na kojoj se kliže, odn. vozi.

Spirić, Dimitrije (1895), učitelj; sok. funkcionar. Član Sokolskog društva "Dušan Silni" od 1909. Aktivan u prikupljanju grade za povijest f.k. Kosova.

spiroindeks, sp. medicina: pokazatelj koji izražava odnos veličine vitalnog kapaciteta (VK) spram visine i težine ispitanika, prema formuli:
$$\text{spiroindeks I} = \frac{\text{VK u ccm}}{\text{visina u cm}}$$

$$\text{spiroindeks II} = \frac{\text{VK u ccm}}{\text{tež. u kg}}$$
 Prosječne vrijednosti s. I za muškarce iznosi: 18–25 za netrenirane osobe, 25–28 za trenirane osobe, do 35 za vrhunske sportaše; za žene su vrijednosti manje za 20–25 %.

spirometar, aparat za mjerenje vitalnog kapaciteta pluća. Najpoznatiji je Hutchinsonov tip S. U posudu cilindričnog oblika, napunjenu vodom uronjeno je lagano zvono. Kod izdisaja (ekspiracije), zrak struji u zvono i podiže ga, a na skali se očitava vrijednost vitalnog kapaciteta.

spirometrija, metode pomoću kojih se mjeri, određuje i procjenjuje plućni volumen i plućni kapacitet.

Spitz, Iles (1902–61), mađ. nogometni reprezentativac, viši sp. trener. Od 1937 trener u Jugoslaviji: u Splitu (Hajduk, 1937–39), u Skoplju (1939–46), u Beogradu (JFK Partizan, 1946–55 te FK Radnički), zatim ponovno u Skoplju (FK Vardar), 1946–48 bio trener jugosl. reprezentacije.

Spitz, Mark (1950), reprezentativac SAD u plivanju, pobjednik na OL: 1968 u štafetama 4 × 100 m i 4 × 200 m slobodno; 1972 na 100 m i 200 m slobodno, 100 m i 200 m leprir, te u štafetama 4 × 100 m i 4 × 200 m slobodno i 4 × 100 m mješovito; 25 puta premašio SR. Anketom ISK izabran za najboljeg sportaša svijeta za 1972.

Spitzbergi (Svalbardsko otočje), otočna skupina u polarnom krugu, sjever, od Norveške i pod njezinim suverenitetom. Najviši vrh je Newtontoppen (1750 m). Prvi uspon izveo je 1900 A. Vasiljev s drugovima. Hrv. ekspedicija 1973, pod vodstvom N. Čulića, izvela je prvenstvene uspone na Grönliet, Nielsenfjeldet i Nobile.

splavarenje, oblik sp. turizma na divljim vodama pomoću splavi sastavljenih od trupaca; u nas je posebno razvijeno s. na Tari i Drini, ali i na mnogim drugim rijekama. Plovidbeni propisi dopuštaju gradnju splavi različitih dimenzija, što ovisi o brzini i širini riječnog

L. SPINKS

M. SPITZ